

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет Педагогічний
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИДАКТИКИ

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ - 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Актуальні проблеми дидактики
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	вибірковий
Курс/семестр	2 / III
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 20 год. Семінарські заняття – 10 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

Дисципліна забезпечує набуття аспірантами знань у галузі «Дидактика», їх підготовку до професійної та самостійної діяльності, формування знань, умінь та навичок в організації та проведенні освітнього процесу, зрілої та творчої особистості, громадянської позиції та готовності до трудової діяльності.

Практично-семінарські заняття орієнтовані на самостійну підготовку здобувачів PhD проектів, творчих робіт, ситуаційних вправ, їхнього представлення та обговорення у групі, аналіз педагогічних ситуацій, фрагментів освітнього процесу з позиції теоретичних ідей, концепцій, власних педагогічних поглядів, організацію мікровикладання аспірантів.

Мета та цілі курсу

Мета – ознайомити здобувачів PhD з основними поняттями дисципліни, зі змістом дидактичних систем, структурою різних видів навчальних занять, сформувані практичні уміння щодо реалізації у вищій школі різних видів форм і методів проведення навчальних занять.

Цілі: навчальна дисципліна покликана сприяти оволодінню здобувачами третього освітнього рівня дидактичних основ сучасної педагогіки, розвитку професійного мислення, готувати до усвідомленого оволодіння професійними вміннями та навичками необхідними для ефективної роботи у закладах освіти різного типу. Розроблена програма розрахована на знання з навчальних дисциплін: загальні основи педагогіки, психології, філософії, які є теоретичною базою для подальшого оволодіння методами пізнання, логікою дослідно-педагогічного процесу, досвідом практичної-педагогічної діяльності.

Компетентності

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти/педагогіки у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і вдосконалення нових цілісних знань та фахової практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями.

ЗК 2. Здатність до розуміння предметної галузі, професійної діяльності зі спеціальності, генерування нових ідей при розв'язанні дослідницьких завдань.

ЗК 7. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, виявляти власну світоглядну позицію щодо отриманої інформації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 4. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний і емпіричний аналіз проблем психолого-педагогічних наук, оцінювати та забезпечувати якість наукових досліджень.

СК 5. Здатність ініціювати, розробляти і реалізувати комплексні та дотичні міждисциплінарні проєкти у галузі освіти/педагогіки.

СК 6. Здатність апробувати, презентувати, упроваджувати й екстраполювати результати наукових досліджень у педагогічну практику.

СК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, до вибору стратегії спілкування, готовність працювати в команді.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Здатність забезпечити концептуальні та методологічні знання в галузі освіти/педагогіки і на дотичних міждисциплінарних напрямках, володіти спеціалізованими вміннями/навичками, необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності.

ПРН 7. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освітніх, педагогічних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів за допомогою сучасних інструментів і технологій пошуку, спеціалізованих баз даних та інформаційних систем.

ПРН 8. Прагнути до безперервного саморозвитку і самовдосконалення; кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях; володіти здатністю до презентації наукового доробку в галузі освіти/педагогіки.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
III	011 Освітні, педагогічні науки	2	вибірковий

Тематика курсу

Тема	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Тема 1. Суть процесу навчання. Педагогічний процес. Поняття про дидактику. Виникнення і розвиток дидактики. Основні категорії дидактики. Поняття про навчальний процес. Структура процесу засвоєння знань. Види навчання. Оптимізація й інтенсифікація навчання.	2 год		4 год Понятійно-категоріальний апарат, робота з довідниковими джерелами, конспект
Тема 1. Дидактика як наука. Процес навчання як система. Поняття дидактики як системи, її предмет, зв'язок з		2 год	4 год Тестування, опитування, схема

іншими науками. Виникнення і розвиток дидактики в Україні. Структура процесу навчання. Дидактична одиниця процесу навчання. Зміст освіти, його структура й функції.			
Тема 2. Зміст освіти в українській національній школі. Поняття про зміст освіти, вимоги до нього. Фактори, що зумовлюють зміст освіти. Теорії організації змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі.	2 год		4 год Структура змісту освіти, презентація, есе
Тема 3. Закономірності й принципи навчання. Історія проблеми. Класифікація закономірностей навчання. Поняття про принципи. Принципи навчання, їх коротка характеристика.	2 год		4 год Аналіз, порівняння, таблиця
Тема 4. Методи навчання. Поняття «метод», «прийом» навчання. Функції методів навчання. Методи навчання, їх характеристика. Традиційні методи навчання та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів. Вибір та конструювання методів навчання. Засоби навчання – важливі чинники засвоєння знань	2 год		4 год Тестування, повторення, есе
Тема 5. Форми організації навчання. Поняття про форми організації навчання. Навчальне заняття, вимоги до нього. Структура, типи навчальних занять. Позааудиторні форми навчання.	2 год		4 год Рольова гра, розв'язання педагогічних ситуацій
Тема 2. Форми організації процесу навчання та їх трансформація у сучасній вітчизняній педагогіці. Поняття про форми організації навчання. Історичні форми організації навчання та їх трансформація у сучасній вітчизняній науці. Класифікація форм організації навчання. Допоміжні форми навчання. Урок як цілісна дидактична система, основна форма співпраці вчителя та учнів у процесі навчання; вимоги до нього. Різні типи уроків. Проект уроку як оптимальної системи. Мета уроку та вибір його типу. Форми організації навчальної діяльності учнів. Підготовка вчителя до уроку. Самоаналіз проведення уроку вчителем.		2 год	4 год Тестування, опитування, індивідуальні творчі завдання

<p>Тема 3. Закони, закономірності та принципи навчання. Сутність понять в філософії та педагогіці. Виявлення й застосування законів і закономірностей в педагогіці. Поняття принципів навчання та їх реалізація. Правила навчання.</p>		2 год	4 год Наукова доповідь, порівняння, тестування, опитування, презентація
<p>Тема 6. Перевірка і оцінка знань, умінь і навичок учнів. Контроль, його роль і функції в навчальному процесі. Види й методи контролю. Оцінка успішності, її призначення в навчальному процесі. Попередження неуспішності учнів. Методи контролю у ЗО зарубіжжя.</p>	2 год		4 год Творчі завдання, характеристика критеріїв оцінювання
<p>Тема 7. Оптимізація процесу навчання. Оптимізація в сучасній дидактиці. Реалізація принципу оптимізації навчання. Аналіз уроку як система: мета уроку як об'єкт аналізу, оцінювання якості знань, аналіз методів навчання</p>	2 год		4 год Схема-аналіз взаємовідвідування навчального заняття, тестування, план-конспект навчального заняття
<p>Тема 4. Теорія і технологія навчання. Педагогічна техніка. Теорія та технологія як засіб стандартизації процесу навчання. Педагогічна техніка.</p>		2 год	4 год Понятійний апарат, тестування, опитування, робота з нормативною документацією
<p>Тема 8. Вибрані проблеми дидактики (робота з дітьми обдарованими і з різними вадами, тощо). Диференційоване навчання в школі. Проблема навчання обдарованих дітей. Неуспішність учнів і шляхи її подолання.</p>	2 год		4 год Презентація, підготовка наукової статті/тез, тестування
<p>Тема 9. Оцінювання навчальних досягнень учнів. Складові навчальних досягнень. Функції та принципи оцінювання навчальних досягнень. Загальні критерії оцінювання. Методи педагогічного діагностування та оцінювання навчальних досягнень.</p>	2 год		4 год Тестування, аналіз нормативно-правової бази
<p>Тема 10. Методична робота в закладах освіти різного рівня з проблем дидактики. Завдання та зміст методичної роботи. Форми</p>	2 год		4 год Колективний проєкт, тестування

методичної роботи з учителями з проблем дидактики, їх характеристика. Вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду з проблем дидактики, впровадження його у шкільну практику.			
Тема 5. Діагностика підготовки аспірантів до педагогічної діяльності, вивчення ППД, впровадження досягнень педагогічної науки в шкільну практику. ППД як фактор підвищення педагогічної майстерності, розвитку творчої ініціативи вчителя. Комплексна оцінка педагогічного досвіду як передового. Методика вивчення та узагальнення ППД. Система впровадження і використання ППД. Наукова організація педагогічної праці. Організаційно-методична робота з формування педагогічного досвіду молодих вчителів. Діагностика підготовки вчителя до педагогічної діяльності.		2 год	4 год Тестування, опитування, портфоліо, презентація
ЗАГАЛОМ	20 год	10 год	60 год

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	0
Семінарське заняття	15
Самостійна робота	15
Індивідуальне/творче завдання	20
Залік	50
Максимальна кількість балів	100

5. Ресурсне забезпечення

Рекомендована література

Базова

- Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: *навч.-метод. посіб.* /авторський колектив: Завгородня Т.К., Нагачевська З.І., Савчук Б.П, Стинська В.В., Стражнікова І.В., Єгорова І.В., Ковальчук В.М., Прокопів Л.М., Салига Н.М./ За заг. ред. В.Стинської, Л.Прокопів. Івано-Франківськ, 2021.
- Автомонов П. Логіка розвитку методів навчання як категорії дидактики вищої школи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка.* 2015. Вип. 1. С. 6-12.
- Довга Т. Імідж сучасного вчителя: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Кіровоград: ПП «Ексклюзив-

Систем», 2015.146 с.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України [головний ред. В.Г. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Завгородня Т.К. Педагогіка В.О.Сухомлинського. Івано-Франківськ: «НАІР», 2019. С.15-40, 69-79,121-126,172 -179.
5. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Проблеми дидактики на сторінках педагогічних журналів Галичини (1920-1930 рр.) в контексті сучасності. *Інноваційна педагогіка: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. 2020. № 21. Т.1. С. 18-23 (DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-3>) (ISSN 2663-6085).
6. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В., Прокопів Л.М. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з курсу “Педагогіка”. Івано-Франківськ, 2013. 32 с.
7. Зайцева І. О. Дидактичні можливості дистанційної освіти як інноваційного феномену навчання. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2013. Вип. 7. С. 65-68.
8. Кушнірук С. Об’єкт і предмет дидактики у дискурсі сучасної соціокультурної ситуації. *Молодь і ринок*. 2018. № 12. С. 94-100.
9. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: *навч. посіб.* / За ред. С.У.Гончаренка, П.М.Олійника. Київ: Вища школа. 2007. 323 с.
10. Модестова Т. Самостійна робота як складова педагогічної підготовки студентів магістратури. *Вища школа*. 2012. № 2. С. 80-86.
11. Опанасенко Н. Використання технології особистісно орієнтованого навчання при викладанні курсу "Дидактика". *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"*. Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Вип. 28(1). С. 218-223.
12. Ораторське мистецтво: *Навчальний посібник для студентів вищ.навч.закл.юрид.спец.* Видання третє, стереотипне / Н.П.Осіпова, Д.Воднік, Г.П.Клімова [та ін.]; за ред. Н.П.Осіпової. Харків : Одіссей, 2007. 144с.
13. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: *Колект. моногр.* / За заг. ред. В.Андрущенко, В.Лугового. Київ: Пед. думка, 2008. 256 с.
14. Остапенко Т. М. Методика викладання як головна ланка дидактики і навчальний предмет. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія*. 2018. № 2. С. 246–251.
15. Педагогічний словник / За ред. Ярмаченка М.Д. Київ: Педагогічна думка, 2001. С. 300.
16. Петухова Л. Є. Трисуб’єктна дидактика в моделі інноваційного розвитку освітніх систем. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 74-80.
17. Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: *навч. посіб.* Київ: Тансоа, 2006. 88 с.
18. Стинська В., Прокопів Л. Інноваційні методики викладання дисциплін у ЗВО в процесі магістерської підготовки. *Гірська школа українських Карпат*. 2020. № 22. С. 145–150.
19. Стражнікова І. Основні риси і характеристики парадигми системи освіти Західного регіону України ХХ століття. *Основні напрями підготовки сучасного вчителя: глобалізація, стандартизація, інтеграція: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м.Умань, 30-31 жовтня 2014 р.)* / ред.кол.: Н.С.Побірченко, О.І.Безлюдний, Т.Д.Кочубей та ін. Умань: ПП Жовтий О.О., 2014. 194 с. С. 191-194.
20. Стражнікова І. Принцип виховуючого навчання в сучасних дослідженнях українських науковців. *Педагогічний альманах: Збірник наукових праць* / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: РПО, 2010. Випуск 5. 298 с. С. 36-39.
21. Стражнікова І. Розвиток теорії та практики навчання у поглядах педагогів Західного регіону України ХХ століття. *Матеріали дев'ятої міжнародної науково-практичної конференції “Наукові дослідження – теорія та експеримент ’2013”*. Полтава: Изд-во “ІнтерГрафіка”, 2013. Т. 7. 92 с. С. 35-38.

22. Стражнікова І. В. Розвиток педагогічної науки в дослідженнях Західного регіону України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: історіографічний контекст. *Монографія*. Івано-Франківськ : НАІР, 2015. 616 с.
23. Стражнікова І., Чопик Ю. Зарубіжна реформаторська педагогіка в оцінках українських науковців другої половини ХХ – початку ХХІ століття. *Монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 264 с.
24. Стражнікова І.В. Дидактичні системи у вищій освіті: *навчально-методичний посібник*. Івано-Франківськ: «НАІР», 2016. 108 с.
25. Стражнікова І.В. Проблеми теорії внутрішкільного управління регіону у сучасних наукових дослідженнях (друга половина ХХ – перша третина ХХІ століття). *Науковий вісник Чернівецького університету: Педагогіка та психологія*. 2013. Вип.675. С. 144-151.
26. Теоретичні основи педагогіки/ За ред. О.Вишневецького. Київ, 2002. 396 с.
27. Тимчик М. П. Аналіз основних проблем дидактики в педагогіці Олександра Духновича. *Science Rise. Pedagogical Education*. 2019. № 4. С. 15-22.
28. Цимбалюк І.М. Підвищення професійної кваліфікації психолого-педагогічної праці: *навч.-метод.посібник*. Київ, 2004.
29. Черкашин С. В. Роль дидактики вищої школи в забезпеченні високої якості викладання в умовах запровадження в систему вищої освіти Німеччини загальноєвропейських стандартів якості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. 52. С. 495-503
30. Чулкова Л. О. Концепція комунікативної дидактики в німецькій педагогіці. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 1. С. 285-288.
31. Завгородня Т., Стражнікова І. Практична підготовка фахівців – ключове питання організації навчального процесу у ВНЗ. *Вісник Черкаського ун-ту*. Вип. 101. Серія: Педагогічні науки. 2007.С. 3-11.

Додаткова

1. Завгородня Т., Стражнікова І. Українські педагоги про проблеми виховання і навчання в Китаї. *Молодь і ринок*. 2019. № 12 (179). С. 29-34. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.193418/>.
2. Стражнікова І. Інноваційні технології навчання у формуванні творчої особистості майбутнього викладача ЗВО. *Матеріали ювілейної Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі закладу вищої освіти»*, присвяченій 100-річчю Київського кооперативного інституту бізнесу і права (20 березня 2020 року). С. 33-35.
3. Стражнікова І.В. Воркшоп як форма практико-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти України. *Матеріали V Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти»* (12 березня 2021 року): Збірник тез / За заг. ред. д. екон. н., проф. Охріменка І.В. Київ: ККІБП, 2021. 187 с. С. 85-87.
4. Стражнікова І.В. Інформаційні технології в інформаційно-навчальному середовищі сучасних ЗВО. *Матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти»* (Київ, 22 березня 2019 року). С. 96-98. URL: офіційний сайт Київського кооперативного інституту бізнесу і права.
5. Ябчанка Р., Стражнікова І. Позитивні та негативні сторони використання інноваційних технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти. *Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»* (Переяслав-Хмельницький, 28 листопада 2018 р.). С. 429-431. URL: <http://confscientific.webnode.com.ua>

6. Контактна інформація

Кафедра	педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, м.Івано-Франківськ, вул.Бандери, 1, ауд.510. тел. (0342)570011.
---------	--

	kstuparyka@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	д.пед.н., проф. Завгородня Тетяна Костянтинівна Запрошені викладачі з закладів вищої освіти України (https://kpibs.pnu.edu.ua/Договори-про-співпрацю/)
Контактна інформація викладача	tetiana.zavgorodnia@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті, визначаються Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» URL: https://cutt.ly/SjvXGkR . Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» URL: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Відпрацювання занять відбувається у системі d-learn. URL: https://d-learn.pnu.edu.ua .
Неформальна освіта	Перезарахування результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf .

Викладач:

д.пед.н., проф. Завгородня Т.К.